

DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES
STRANDGADE 56 • 1401 COPENHAGEN K • DENMARK
TEL +45 32 69 87 87 • diis@diis.dk • www.diis.dk

INDFØRING I ISLAMISKE BEGREBER OG KRIGSFØRELSE

Nadeem Irani

DIIS Working Paper no 2006/20

© København 2006

Dansk Institut for Internationale Studier, DIIS

Strandgade 56, 1401 København K

Tlf: 32 69 87 87

Fax: 32 69 87 00

E-mails: diis@diis.dk

Web: www.diis.dk

Omslag: Carsten Schiøler

Tryk: Vesterkopi as

ISBN: 87-7605-155-2

Pris: 25.00 kr. (VAT included)

DIIS' publikationer kan downloades
gratis fra www.diis.dk

Denne publikation indgår i DIIS' studier i terrorisme og terrorbekæmpelse, som er finansieret via en forskningsbevilling indeholdt i Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse fra november 2005.

Nadeem Irani, forskningsassistent, DIIS. E-mail: nri@diis.dk

Indholdsfortegnelse

Resumé	2
Introduktion.....	3
Del 1. Hvad er islam?	5
Del 2. Islamisk lov	11
Del 3. Islamiske krigsbegreber	15
Jihad	17
Lille Jihad	19
Må ikke-kombattanter dræbes?	20
Hvem må kæmpe i krig?	22
Hvilke rettigheder har krigsfanger i islam?	23
Hvem kan blive martyr?	23
Er selvmordsbombeaktioner tilladte?	24

Resumé

Islamistisk terror har ramt Europa. Den har terroriseret og skræmt den europæiske befolkning. At europæisk fødte teenagedrenge føler en trang til at hævne sig mod det samfund de lever i, ved at sprænge sig selv og en masse civile i luften, giver for os absolut ingen mening. Formålet med dette working paper er at klargøre den logiske sammenhæng i islamisternes tankegang og demonstrere, hvordan islamisterne kan tro, at det de foretager sig, er godt og legitimt i islam. For at kunne gøre dette, er det nødvendigt at forstå kernebegreberne i islam, eftersom det er de samme begreber, islamisterne bruger til at retfærdiggøre deres handlinger. Dette working paper er derfor delt i tre dele. De første to dele har til formål at redegøre for grundbegreberne i islam og hvordan islamisk jura skal forstås og fortolkes. Den sidste del vil redegøre for de islamiske krigsbegreber, som islamisterne bruger til at forklare og legitimere deres handlinger med.

Introduktion

Hasib Mir Hussain, 18 år, født og opvokset i Leeds, sprængte dobbeltdækkerbussen på Tavistock Square i London i luften, og tog 14 mennesker med sig i døden. Shehzad Tanweer, 22 år, ligeledes født og opvokset i Leeds, tog otte mennesker med sig i døden, da han sprængte sin bombe i et tog ved Aldgate i London. De var begge fra gennemsnitlige kernefamilier, velfungerende og havde ikke været udsat for socialt omsorgssvigt eller andre grusomheder. Ifølge venner og familie var de faktisk bare nogle rationelle og velafbalancerede drenge, der godt kunne lide at se fodbold.

I sin afskedsvideo fortæller Shehzad Tanweer dog, at han er Guds kriger, samt at han vil kæmpe mod dem, der har undertrykt hans *“mødre, børn, brødre og søstre, i Palæstina, Afghanistan, Irak og Tjetjenien.”* Det er ikke kun beslutningstagerne og soldaterne de nævnte steder Tanweer vil bekæmpe i denne sammenhæng. Nej, han ønsker at straffe den menige brite, fordi den menige brite – i Tanweers opfattelse – er direkte ansvarlig for den regering, der – i hans perspektiv – *“åbenlyst har støttet folkemordet på mere end 150.000 uskyldige muslimer i Fallujah [Irak]”*.¹ En straf, han endvidere klart illustrer, at han vil påføre igennem et selvmordsangreb.

Efter at have set Tanweers afskedsvideo sidder man tilbage med en undren over, hvordan noget så irrationelt som at sprænge sig selv og et stort antal civile i luften, kan give mening for så tilsyneladende velfungerende mennesker som Tanweer, Hussain og andre militante islamister, der har valgt denne vej for at opnå et givent mål. Det er netop denne undren, som dette working paper vil forsøge at eliminere igennem en forklaring af rationalet bag islamisternes handlinger, og således også en fremhævelse af den logik, der præger deres tanker. Hensigten er at vise med hvilken logik disse militante islamister kan forstå deres handlinger som værende ikke alene er legitime, men også ædle og gode i islamisk forstand.

Når den nu afdøde Abu Musab al-Zarqawi, lederen af Al-Qaida i Irak, kunne skære halsen over på vesterlændinge virkede det fuldstændigt grotesk og irrationelt for os i Vesten. For Zarqawi var hans handlinger dog rationelle, forklarlige og til dels forudsigelige. Da Muhammad Atta, en af de 19 flykaprere der udførte terrorangrebet på USA den 11. september 2001, fløj ind i Twin Towers i New York, så var det ikke fordi at han var en følelsesmæssig og afstumpet psykopat, der ikke havde nogen kontakt med den verden han levede i. Tværtimod –

¹ BBC News, *Video of 7 July bomber released*, 6. juli 2006, <http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk/5154714.stm>

for Atta var der nemlig tale om en lovlig og legitim krigshandling, og set fra hans perspektiv agerede han derfor ganske normalt. Det man må forstå er altså, at disse islamister ikke er irrationelle, som vi ofte bedømmer dem til med vores egne værdisæt, men i virkeligheden ganske rationelle og forudsigelige, når man blot inkluderer hvordan de opfatter virkeligheden. Virkeligheden for dem er, at Al-Qaida er i en defensiv krig med Vesten, idet det for dem er Vesten der har erklæret krig imod islam. De skal som gode soldater forsvare islam og det er for dem præcis dette de gør med de midler de har til rådighed og med baggrund i islam, som de forstår den.

Formålet med dette working paper er således, som tidligere beskrevet, at klargøre den logiske sammenhæng i islamisternes tankegang og demonstrere hvordan islamisterne kan tro at det de gør er godt og legitimt ved at tage udgangspunkt i bredt accepterede kerne ideer i islam. For at kunne gøre dette er det nødvendigt at forstå kernebegreberne i islam, eftersom det er de samme kernebegreber islamisterne bruger til at retfærdiggøre deres handlinger. For at forstå deres tankegang må vi altså først have en grundforståelse af islam; den religion og tro, som islamisterne underkaster sig. Dette working paper er derfor delt i tre dele. De første to dele har til formål at redegøre for kernebegreberne i islam og hvordan islamisk lov/jura skal forstås og fortolkes. Den sidste del vil så slutteligt redegøre for de islamiske krigsbegreber, som islamisterne bruger til at forklare deres handlinger med. Dette gøres ved at sammenholde islamisternes begrundelser med de islamiske kernebegreber, som har været præsenteret i de to første afsnit, for at kunne afdække og forstå deres logik og rationale.

Det er vigtigt at understrege, at der i den tredje del ikke tages stilling til hvorvidt islamisternes fortolkninger af de islamiske kernebegreber er korrekte, eller om de fejlfortolker de islamiske regler og love for egen vindings skyld. Det er et spørgsmål, som kun en islamisk lærd kan vurdere og tage stilling til. Formålet med dette working paper er kun at give en forståelse af islamisternes tankegang, en forståelse af hvorfor så irrationelle handlinger, som at sprænge sig selv i luften, kan være så meningsgivende og positive for disse islamister. Den sidste del skal således læses som værende adskilt fra de to første dele om end at den sidste del i sagens natur ikke kan forstås uden forudgående kendskab til indholdet i de to første dele.

Del 1. Hvad er islam?

Islam er, efter kristendommen, den mest udbredte religion i verden med 1,2 milliarder tilhængere. Islam og muslimer udgør majoriteten i 56 lande, heriblandt lande som Indonesien, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Egypten og Nigeria. Derudover findes der store muslimske befolkningsgrupper i Indien, Kina, de central asiatiske lande, Rusland samt i Europa. Alene inden for EU's grænser regner man med, at der findes et sted mellem 15 og 20 millioner muslimer.²

Ordet **Islam** er arabisk og betyder underkastelse eller hengivelse. Underkastelse i den forstand, at Gud får mennesket til at underkaste sig og på den måde sikrer, at muslimer hengiver sig til at leve et liv i overensstemmelse med de ønsker, som Gud har for sin skabning.³ Når man accepterer Islam, så accepterer man således også Guds love for menneskeheden, som de er nedfældet i Koranen. Muslimer skal dermed ses som værende del af den samme **Umma**, et broderligt trosfællesskab, der både giver individerne en fælles identitet, men samtidig også forpligter dem til at varetage fællesskabets interesse, underkastet Guds vilje. Når muslimer således accepterer islam, så accepterer de dermed samtidig at underkaste sig islams regler for, hvordan de skal leve deres personlige, sociale og spirituelle liv.

For at blive muslim kræves det, at man bekender sig til Islam ved at sige **trosbekendelsen**, **Shahada**, på arabisk. Der stilles ikke nogen særlige krav om en optagelsesceremoni som i kristendommen. En person, der helhjertet fremsiger følgende trosbekendelse, er således at betragte som muslim: *"Jeg bevidner, at der ingen Gud er foruden Gud [Allah], og at Muhammad er hans profet."* Den første del af denne trosbekendelse bekræfter, at islam er en absolut monoteistisk religion. Det vil sige, at Allah er den eneste Gud, og der er ingen, der kan sidestilles Allah. Allah er den almægtige, skaberen af alt og menneskehedens dommer. Den anden del af trosbekendelsen fastslår, at Muhammad ikke alene er profet, men også Guds sendebud. *Profetlæren* i islam er et centralt element, idet Allah har valgt at tale til menneskeheden igennem sine profeter, såsom Jesus, Moses og Muhammad. Islam opererer med og anerkender en række profeter før Muhammad. Abraham, Moses og Jesus er alle nævnt i Koranen som anerkendte profeter og vigtige skikkelser. De har alle forkyndt den rette lære om én Gud, men deres budskaber er senere blevet fejlfortolket og ukorrekt redigeret af menneskerne til deres

² Omer Taspinar, *Europe's Muslim Street*, Foreign Policy, March 2003

³ Jørgen Bæk Simonsen, *Hvad er Islam*, Akademisk Forlag, 2006

egen fordel. Muslimer tror således på alle de profeter, der er nævnt i det Ny og Gamle testamente.

For muslimer er profeten Muhammad den, der bringer den sidste og endegyldige åbenbaring. Ved at anerkende Muhammad som *profeternes segl* vedkender muslimer sig, at hans profeti bekræfter og fuldstændiggør alle tidligere åbenbarede budskaber.⁴ Islam er således ikke at betragte som en ny religion, men som fuldstændiggørelsen af den religion, Gud siden Adam har ladet menneskeheden få indsigt i.

Guds budskab til menneskeheden blev åbenbaret for profeten Muhammad og nedskrevet i **Koranen**, muslimernes hellige bog. Muslimer tror på, at Koranen blev åbenbaret til Muhammad og overbragt af ærkeenglen Gabriel i en periode på over to årtier. Åbenbaringerne startede i år 610 og sluttede ved profetens død i år 632 (efter vor tidsregning). Disse blev dernæst på foranledning af den tredje kalif, Uthman ibn Affan, samlet i Koranen ca. 20 år efter profetens død. Der er konsensus blandt muslimer om, at denne Koranversion repræsenterer de sande udsagn og dermed de ukompromitterede ord fra Allah. Det er i Koranen, at islams troslære, etik og retslære er at finde. Koranen består af 114 kapitler af forskellig længde, kaldet *sûra*. Disse *sûraer* indeholder et forskelligt antal vers, varierende fra 3 til 286 og er ikke struktureret og opdelt efter emner, men nedfældet, som de er åbenbaret.

Som troende muslim er der en række religiøse ritualer og pligter, også kaldet *fard*, som man skal følge. Inden for islam opererer man således med 5 søjler, som enhver muslim er forpligtet til at følge. For det første skal alle muslimer, som det er nævnt tidligere, bekende sig til islam ved at sige trosbekendelsen, *Shahada*. For det andet påbyder Koranen muslimer at bede, *salat*, fem gange i døgnet. For det tredje er alle muslimer forpligtet til at betale en religiøs afgift, *zakat*, der har til formål at hjælpe de økonomisk trængende. For det fjerde påbyder Koranen muslimer at faste, *sawn*, under ramadanen, der er den 9. måned i den islamiske kalender. Denne faste der begynder fra det øjeblik solen står op, og varer til den går ned. For det femte og sidste foreskriver Koranen, at alle muslimer mindst én gang i livet foretager en pilgrimsrejse, *hajj*, til Mekka.

Islam er en verdensreligion, der praktiseres af forskellige kulturer i Asien, Afrika, Amerika og Europa. Alt andet lige medfører det, at der findes kulturelle uoverensstemmelser mellem muslimer. Der er dog ikke forskellige trosretninger inden for islam, som det er tilfældet med

⁴ John L. Esposito, *What Everyone Need to Know about Islam*, Oxford University Press, 2003

kristendommen, idet alle muslimer qua ovenstående er enige om grundpillerne i islam, i.e. Gud, Koranen, profeten Muhammad og de 5 søjler. Emner som politisk lederskab, fortolkning af islamisk lov og forholdet til Vesten og moderniteten har dog skabt splittelse mellem muslimer. Således var det netop uoverensstemmelsen om det politiske lederskab efter profeten Muhammads død, der resulterede i opsplitningen af muslimerne i de 2 hovedgrupper: sunni-muslimer og shi'ia-muslimer.

Efter profetens død var der ikke umiddelbart klare retningslinier for, hvem der skulle være den næste politiske og religiøse leder. For **Sunni-muslimerne**, der udgør cirka 85% af alle muslimer i verden i dag og således også er den største gruppe, var det vigtigt, at lederen, *kaliffen*, blot skulle have en politisk rolle og ikke være en religiøs leder. Dette er baseret på den generelle enighed blandt muslimer om, at profeten Muhammad var den sidste profet og dermed den sidste, der kommunikerede Guds vilje direkte. Den nye leder skulle således blot tjene som troens beskytter, men ikke nyde nogen særlig religiøs status. **Shi'ia-muslimerne**, der udgør de resterende 15% af alle muslimer, var og er derimod af den opfattelse, at lederen bør nedstamme fra profeten selv og således ikke kun skal være en politisk leder, men også en religiøs leder. Dermed var Ali Ibn Abi Talib, profetens svigersøn og fætter, for shi'ia-muslimerne, den retmæssige efterfølger til profeten. Ifølge shi'ia islam blev Muhammads religiøse lederskab og spirituelle autoritet nemlig videregivet til hans slægtninge, med Ali som den første arvtager. Det er også heraf, at betegnelsen *shi'ia* udspringer. Shi'ia fremkommer nemlig af kombinationen *shiatun Ali*, hvilket betyder Alis tilhængere/parti. Inden for shi'ia islam findes der desuden yderligere retninger, hvoraf *Tolverne* og *Ismailiterne* er de mest dominerende. De generelle uoverensstemmelser shi'ia-muslimerne imellem skyldes dog basalt set blot antallet af imamer, efterfølgere af Ali, som den enkelte gruppe anerkender som ledere.

Sunni-muslimer udgør klart majoriteten i de fleste islamiske lande, herunder lande som Saudi Arabien, Egypten, Afghanistan og Pakistan. Shi'ia-muslimer udgør flertallet i lande som Iran, Irak, Libanon og Bahrain.

En anden gruppe, der er værd at nævne her, er **Salafisterne**, der til tider også bliver refereret til som **wahhabisterne**. Salafi betegnelsen referer til de tidlige muslimer. Ordet salafi udspringer af *salaf*, der betyder tilhængerne eller de første generationer, og således eksplicit

⁵ Betegnelsen *Sunni* stammer fra *Sunnah* og referer til profeten Muhammeds sædvane og levevis. Alle muslimer følger denne sædvane, men Sunni-muslimer understreger gennem deres navn vigtigheden af denne betegnelse

hentyder til de første tre generationer af muslimer, der fulgte profeten Muhammad. Salafisterne er en sunni-islamisk gruppe, der knytter sig specielt til den hanbalistiske⁶ reformist og jurist, Ibn Tamayyah (1263-1328) og den senere Muhammad Ibn Abd al-Wahhab (1703-1792). For salafisterne udgjorde de første tre generationer af muslimer de sandfærdige og rene muslimer, som var et perfekt eksempel på, hvordan muslimer burde praktisere deres religion og leve deres liv. Islam er, for salafisterne at se, siden hen blevet ledt i fordærv med amoralsk slaphed og uislamisk afgudsdyrkelse til følge. Dette er en proces, som de især anser regeringerne i de islamiske lande for at være skyldige i at bidrage til. Salafisterne ønsker derfor at rense islam og bringe den tilbage til den uspolerede og rene islam, som de anså den for at være i dens tidlige tid. Dermed anses nutidig islamisk praksis, som at tilbede profeter, idoldyrkelse og generel overtro, også for at være fundamentalt uislamisk. Ritualer, som for eksempel at fejre en profets fødselsdag, piskning af én selv, tilbedelse af profeternes gravsteder, etc. betegnes som **shirk**; at putte noget eller nogen i Guds plads. Shirk er dermed en fundamental modsætning til monoteismen og derved islam. Når noget er shirk, anses det derfor for ikke at være i tråd med god islamisk tro. Salafisterne er generelt modstandere af sufi⁷ muslimer og shi'ia muslimer, som de af ovennævnte grunde anser for at være kættere.

Generelt inden for salafismen findes der grene, der hver især har deres egen fremgangsmåde til hvordan de ønsker at bringe islam tilbage på den for dem rette kurs.

Ibn Tamiyya var den eneste hanbalitiske teolog der ytrede, at regeringer, der ledte islamiske lande på måder der var uforenelige med islam og som var skyldige i en alvorlig synd, kunne styrtes og lederne dræbes. Traditionelle sunni-teologer og jurister mente, at selvom herskeren/regenten var skyld i shirk eller på anden vis havde syndet, så var det vigtigere at opretholde den sociale orden end herskerens/regentens "karakteregenskaber". Argumentet fra disse teologer var, at det var Gud og kun ham, der havde magten til at dømme syndere, og afgøre hvorvidt de skulle leve eller ej. Af denne grund valgte de traditionelle teologer, at herskere/regenter og regeringer ikke kunne dømmes af deres undersåtter.

For Ibn Taymiyya var disse traditionelle sunni-teologers afgørelse dog hverken dækkende eller tilstrækkelig. Regenter og regeringer, der regerede lande på en måde som var uforeneligt med islam, kunne og skulle styrtes. Til grund for denne holdning lå Ibn Taymiyyas observation af

⁶ En af de fire dominerende sunni-islamiske lovskoler

⁷ Sufisme er en afart af islam, der bekender sig til mystikken i islam. Sufi muslimer udtrykker deres kærlighed og forbindelse til Gud igennem poesi og spirituelle former

mongolerne under Djenghis Khan. Selv om mongolerne var konverteret til islam, fortsatte de med at følge Djenghis Khans Yasa-lovkodeks i stedet for den islamiske sharia lovgivning. For Ibn Taymiyya var mongolerne at betragte som kættere og ikke spor bedre end de polyteister, der havde eksisteret i landet før islams indpas. I en fatwa (islamisk juridisk udtalelse) erklærede han dermed mongolerne for hedninge, der skulle bekæmpes⁸ *“Denne fatwa skabte præcedens: selvom mongolerne hævdede at være muslimer, gjorde deres undladelser med hensyn til at indføre sharia dem til strafaldne og derfor et lovligt mål for jihad. Muslimske borgere havde derfor ret, endda pligt, til at gøre oprør imod dem og føre jihad.”*⁹ Som jeg senere vil komme ind på, så er Ibn Taymiyyas synspunkter blevet mere aktuelle, og hans verdensanskuelser har inspireret mange ekstremt radikale, såsom Osama Bin Laden og Ayman Al-Zawahiri. Dog findes der inden for salafisterne grupperinger, der ikke nødvendigvis vil benytte sig af vold for at afsætte de for dem forræderiske og uislamiske regimer.

Salafismen/wahhabismen spillede en afgørende rolle i det 19. og 20. århundrede, og den Ibn Taymiyyaiske salafistiske ideologi fik sin genopblomstring i 1990'erne med Al-Qaida og Osama bin Ladens terrornetværk. Ibn Taymiyyas værker er blevet livligt brugt af Al-Qaida, og hans synspunkter kan findes repræsenteret i diverse Al-Qaida manualer.¹⁰ Den konservative wahhabisme, der var den drivende kraft bag at Saud familien kom til magten i Saudi Arabien, har fastholdt sin magtposition og er stadig den officielle religion i Saudi Arabien den dag i dag.¹¹

De salafistiske grupper er stærke modstandere af de fire grundlæggende sunni-islamiske lovskoler, og mener i stedet at Koranen og Sunnah, profetens sædvane, er nok til at vejlede rettroende muslimerne. Dette punkt vil blive uddybet i næste afsnit under islamisk jura.

Et andet begreb, der også i 90'erne har fået en del opmærksomhed, er begrebet **Jahilyyah**, som er en islamisk betegnelse for den præislamiske tid præget af “uvidenhed”. Jahilyyah referer til den tid, hvor islam ikke var åbenbaret til menneskene, og hvor disse levede i et amoralsk samfund uden viden om den ene og sande Gud og hans guddommelige love.

⁸ Rachel Scott, *An Official Response to the Egyptian al-Jihad Movement*, Journal of Political Ideologies, Volume 8, Number 1, February 2003

⁹ John L. Esposito, *What Everyone Need to Know about Islam*, Oxford University Press, 2003, side 54

¹⁰ Elizabeth A. Barre, *The Shaykh Al-Islam: The Legacy of Ibn Taymiyya in the 20th Century Political Islam*, Islamic Tradition, Florida State University, December 2004

¹¹ Natana J. Delong-Bas, *Wahhabi Islam –From Revival and Reform to Global Jihad*, Oxford University Press, 2004, side 40

Jahilyyah har i de senere år fået en del opmærksomhed fra "wahhabi/salafi" inspirerede islamistiske ideologer som Abu al-Ala Mawdudi og Sayyid Qutb. Disse ideologer nyfortolker den sekulære modernitet til at være den nye "Jahilyyah", hvor mennesker dominerer andre mennesker frem for at underkaste sig Gud. Denne jahilyyah omfatter både regeringer, institutter og ideologier, der baserer sig på andre værdier end Guds.¹² Den moderne verden er af den opfattelse, at den kan indrettes på de menneskeskabte værdier, men den glemmer, at suveræniteten tilhører Gud og kun ham alene. Skabningen er derfor nødt til at indrette samfundet i overensstemmelse med de guddommelige love og regler, Gud har opstillet i åbenbaringerne. For disse ideologer er den eneste mulighed for at rette op på samfundet at implementere islamiske love, værdier og principper.¹³ Ekstreme grupper bruger denne fortolkning, *tafsir*, til at retfærdiggøre væbnet kamp mod de sekulære regimer. *Tafsir* betyder forklaring og er kommentarer til og forklaringer på Koranens tekster, og bruges til at forklare konkrete problemstillinger samt ved nyfortolkning af klassiske tekster. Jeg vil i det næste afsnit komme nærmere ind på, hvordan en sådan tafsir udarbejdes.

¹² Seyyed Vali Reza Nasr, *Mawdudi & The Making of Islamic Revivalism*, Oxford University Press, 1996, Side 50
Sayyid Qutb, *Milestones*, American Trust Publications, 1990, side 75

¹³ David Zeidan, *The Islamic Fundamentalist View of Life as a Perennial Battle*, Middle Eastern Review of International Affairs Journal, Volume 5, Number 4, December 2001

Del 2. Islamisk lov

I denne anden del vil jeg forsøge at redegøre for de juridiske aspekter af islam. Jeg vil gennemgå grundprincipperne i islamisk lov, hvordan sharia-loven (islamisk lov) skal fortolkes, og diskutere hvem der har bemyndigelse til at udlede islamisk lov fra Koranen.

Sharia, ofte brugt som synonym for islamisk lov, er det arabiske ord for Guds endegyldige og uforanderlig vilje for menneskeheden, som den er udmøntet i Koranen og i *sunnah*, profetens sædvane. Sharia, Guds lov for mennesker, omfatter alle aspekter og er gældende for både den offentlige og private sfære. Den islamisk-juridiske lov udledes traditionelt fra fire kilder, *Usul al-Fiqh*. Den første og primære kilde til islamisk lov er Koranen, som den er blevet åbenbaret igennem profeten Muhammad. Sammen med Koranen udgør *sunnah* og *hadith*, der er normative fortællinger om profetens udredninger, den anden primære kilde. Før en *hadith* kan bruges som kilde til at udlede islamisk lov, skal den dog først verificeres som værende en sandfærdig beretning fra profeten selv. Både Koranen og en sandfærdig *hadith* anses for at være Guds ord og vægtes derfor ligeligt. Den tredje kilde, *qiyas*, er en forlængelse af de to førstnævnte, baseret på analogier, som i forlængelse med eksisterende lov kan bruges til at tage stilling til situationer, der ikke omtales i Koranen eller i nogen *hadith*. Den sidste kilde til islamisk lov er *ijma*, en historisk opstået konsensus mellem islamiske lærde om forskellige emner.¹⁴

Der findes flere forskellige *hadith*-samlinger, hvoraf de klassiske af Muhammad Ibn al-Bukhari og Muslim ibn al-Hajjaj af sunni-muslimer anses for at være kanoniske og således de mest troværdige og autoritative. De er tematisk opdelt og giver derved en uddybning af Koranens tekster. I disse *hadith*-samlinger kan muslimer blandt andet finde svar på konkrete problemstillinger. Blandt shi'ia-muslimer findes der også store *hadith*-samlinger, der beretter om profetens sædvane. Shi'ia muslimer anser profetens efterfølgere, imamerne, for at være ufejlbarlige, og derfor indgår de efterfølgende imamers sædvaner også som kilde i den shi'ia islamiske retstradition. De kendteste shi'ia muslimske *hadith*-samlinger er samlet af Ibn Babuya samt al-Tusi.

For at undgå modstridende fortolkninger og domsafsigelser i årene efter profeten Muhammeds død, udviklede islamiske retslærde en islamisk retsvidenskab kaldet *fiqh*. De

¹⁴ Bernard G. Weiss (ed.), *Studies in Islamic Legal Theory*, Brill, 2002, side 23-50

retslærde udviklede op gennem 800-tallet således en retsvidenskab, der ved hjælp af *ijma* og *qayas* skulle skabe konsensus, udrede og standardisere brugen af islamisk lov. Blandt sunni-muslimerne etablerede der sig fire retsskoler, *Madhhab*, der alle var opkaldt efter deres stifter: den hanafistiske retsskole efter Abu Hanifa, den malkitiske retsskole efter Malik ibn Anas, den shafiitiske retsskole efter al-Shafi'i og den hanbalistiske retsskole efter Ahmad ibn Hanbal. Disse fire retsskoler har siden deres stiftelse domineret hver deres del af den moderne islamiske verden. Den malkitiske retsskole har været dominerende i Nord- og Vestafrika og den hanafistiske i de tyrkiske dele af Centralasien. I den arabiske verden, Egypten, Syrien, Irak, Libanon og Jordan, er den shafiitiske, den hanafistiske og den hanbalistiske retsskole repræsenteret.¹⁵ På samme måde etablerede shi'ia-muslimer shiitiske retsskoler, der ligeledes ud fra deres fortolkninger forsøgte at udrede og standardisere den islamiske retsjura inden for shi'ia islam.

Af Koranens 6.200 vers er cirka 350 af dem at betegne som juridisk lov-bestemmende vers. Det vil sige vers, der i deres helhed har en lovmæssig relevans eller funktion. Ud af disse 350 vers er der 140 vers, der omhandler rituelle forhold, 70 om giftemæssige forhold, ægteskabspagt, skilsmisse etc., 70 om handel, kontrakter mv., 30 om kriminelle forhold, 30 om generelle forhold vedrørende retfærdighed, bevismateriale, rettigheder og forpligtigelser for borgere og endelig 10 om økonomiske og sociale forhold, herunder fattigdom, rettigheder for arbejde mv.¹⁶

180 ud af disse 350 lov-bestemmende vers kaldes endvidere for *qati*, hvilket vil sige klare juridiske love, hvor der ikke er mulighed for forskelligartede fortolkninger. De resterende kaldes for *zanni*, hvilket betyder at det er love, der kan underlægges forskellige fortolkninger, og dermed ikke fremstår klare og afgrænsede i deres form. For eksempel nævnes det i Koranen at “*God will not take you to task for a slip in your oaths, but he will take you to task for such bonds as you have made by oaths, the penalty for this is to feed ten poor persons, clothe them, set free a slave, or fast for three days.*”¹⁷ Loven er klar og skal følges, men er der her tale om brud på aftale af ond vilje eller bare af glemsomhed? Og hvis man vælger at faste i tre dage – skal det så være tre sammenhængende dage? Forskellige udlægninger er mulige, hvilket gør det til et *zanni* lov-vers og derved åbent for fortolkning.

¹⁵ Jørgen Bæk Simonsen, *Hvad er Islam*, Akademisk Forlag, 2006, side 78

¹⁶ Mohammed Hashim Kamali, *Principles of Islamic Jurisprudence*, Cambridge University Press, 1991, side 19

¹⁷ Koranen [5:92]

I ovennævnte tvivlstilfælde er man for at opnå klarhed nødt til at gøre brug af de andre former for kilder, der opereres med i islam. I det specifikke tilfælde findes der overleveringer i form af hadith fra profeten, der netop redegør for og klarlægger fremgangsmåden for ovennævnte problemstilling. Ligeledes har de forskellige retsskoler hver deres opfattelse af, hvordan ovennævnte eksempel skal behandles og fortolkes.

Yderligere opererer man i islamisk jura med generelle lov-vers, *amm*, og specifikke lov-vers, *khass*, der igen kan påvirke klarheden i selv de absolutte lov-vers. Jeg vil af hensyn til enkeltheden og forståelsen ikke yderligere komme ind på disse, men blot pointere, at det at udlede islamisk jura, dvs. sharia, er en proces, hvor det ikke kan udelukkes, at resultatet kan variere. Som tidligere nævnt er sharia ikke en nedfældet og færdigudarbejdet lovsamling, men en ad-hoc fortolkings- og udarbejdelsessamling, hvorfra loven skal udvindes. Den uklarhed, der er forbundet med den islamiske jura, er således ikke blot en af årsagerne til, at visse regler og påbud bliver fortolket og praktiseret forskelligt, muslimerne imellem, men også grunden til, at militante islamister kan argumentere for, at deres handlinger har dække i sharia. Jeg vil således i den tredje og sidste del af dette working paper forsøge at afdække, hvordan militante islamister bruger islamiske kernebegreber til at legitimere bl.a. deres voldshandlinger.

Et andet begreb, der ofte bliver brugt i sammenhæng med sharia, er fatwa. **Fatwa** betyder *kendelse* og er en autoritativ juridisk kendelse fremsat af en islamisk lærd, for eksempel af en imam. Det er en religiøs anvisning givet i forbindelse med et konkret spørgsmål stillet af et individ eller en islamisk domstol. En fatwa er en kendelse, der hverken er bindende eller på nogen måder forpligter individer generelt. Dens autoritet består af den lærdes kvalifikationer og status i det pågældende miljø. Hvis vedkommende, der har bedt om en fatwa, ikke er tilfreds eller overbevist med fatwaen, er det ham frit for at opsøge en anden islamisk lærd for at få en ny fatwa. En fatwa er således blot en juridisk meningstilkendegivelse, en *legal opinion*, og ikke nogen endegyldig eller officiel dommerkendelse.

Der findes generelt tre typer af fatwaer; *private, juridiske og politiske fatwaer*. Alle har den samme funktion, men henvender sig til forskellige situationer.

En *privat fatwa* er typisk én, hvor en privat person henvender sig til en lærd eller en imam med et konkret spørgsmål, som han/hun ønsker svar på. Det kan være et spørgsmål af rituel eller religiøs karakter. Svaret til personen gives af den lærde i en fatwa, altså i et autoritativt juridisk svar. Denne proces kræver ikke involvering af de islamiske domstole og kan afgøres parterne imellem.

En *juridisk fatwa* er den mest udbredte type. Typisk bliver den fremsat under en islamisk retssag efter ønske fra de involverede parter. Det stillede spørgsmål skal være af en abstrakt karakter og må ikke indeholde detaljer vedrørende sagen. Spørgsmålet kan for eksempel være formuleret som *“hvad siger islamisk lov om utroskab?”* Den lærdes svar gives i en fatwa, hvori han for eksempel konkluderer, at *“hvis der er tale om utroskab ud fra disse kriterier, så er straffen sådan og sådan ...”*. Det er vigtigt at pointere, at den islamiske lærde på ingen måder har ansvar for retssagen og således ikke skal udtale sig på baggrund af bevismaterialet, men blot redegøre for islamisk lov, hvis han bliver spurgt. Det er op til dommeren i sagen at vurdere bevismaterialet samt at tage stilling til, om han vil bruge den lærdes fatwa ved domsafsigelsen.

Den sidste type er den *politiske fatwa*, der blot er en variant af den private fatwa. Den bliver typisk fremsat efter ønske fra politiske ledere, regenter eller andre politiske enheder, der ønsker en “religiøs” støtte til deres handlinger. Der har i de senere år været talrige eksempler på, at politiske enheder har brugt fatwaer, der fordømmer visse grupper af muslimer for ikke at være sande muslimer eller mod andre politiske modstandere. Den mest kendte politiske fatwa er udstedt af Ayatollah Khomeini i 1989 mod forfatteren Salman Rushdie. Også i Danmark har vi på det seneste, i forbindelse med Muhammed-krisen, oplevet brugen af politiske fatwaer, idet der er blevet udstedt fatwaer mod de 12 bladtegnere. Men det skal understreges, at disse fatwaer på ingen måder har nogen lovmæssig eller juridiske relevans. De har ingen tilknytning til den islamiske juridiske lov og er således “blot” politiske statements.¹⁸

Som nævnt ovenfor har ekstremister gjort brug af en tafsir til at legitimere deres voldshandlinger, som Ibn Tamiyyas tafsir af Jahilyyah-begrebet for ham legitimerede brugen af vold mod de “polyteistiske” mongoler i 1400-tallet.

En *tafsir, forklaring*, er kommentarer til og forklaringer på Koranens tekster. Den person, der skriver en tafsir, kaldes for en *mufassir*. Mufassiren kan gøre brug af fem kilder, når han skal fortolke Koranen. Udover Koranen og hadith, så er det oplysninger fra profetens følgesvende, sahaba, oplysninger fra disses studenter samt ved at bruge logik og almindelig evaluering af argumenterne. Ved at gøre brug af ovenstående fem kilder kan en mufassiren skrive en tafsir der uddyber og forklarer Koranens tekster. Det er ifølge profeten ikke tilladt for en mufassiren at fortolke og forklare Koranens betydning, udelukkende ud fra hans egen mening. Blandt de mest bemærkelsesværdige moderne mufassireen, finder man Sayyed Qutb med “I Koranens skygge” og Sayyid Abu Ala Mawdudi med “Tafheem ul Quraan”.

¹⁸ Knut S. Vikør, *Between God and the Sultan – A History of Islamic Law*, Hurst & Company, 2005, side 141

Del 3. Islamiske krigsbegreber

Som nævnt tidligere vil den tredje og sidste del redegøre for de militante islamisters brug af den islamiske ideologi for krigsførelse til at legitimere deres handlinger. Denne del skal læses som en selvstændig del af dette paper, men for at kunne forstå rationalet bag islamisternes logik, kræver det, at man har kendskab til indholdet af de to foregående dele. Dette afsnit har således ikke til formål at diskutere rigtigheden af den teologiske fortolkning, som disse islamister gør brug af, men igen blot forsøge at forklare deres rationale og logik. Når disse islamister fx bruger islamiske kernebegreber som jihad, martyrdom og jahillyah til at legitimere deres handlinger, så bliver det nødvendigt at beskrive og forklare disse, for derved at kunne beskrive sammenhængen med islamisternes fortolkning af begreberne. Og på den måde klargøre hvordan islamister trækker på rodfæstede begreber og overbevisninger når de konstruerer deres argumenter. For derigennem at illustrere hvordan det er muligt at komme til den overbevisning, at handlinger der set med vores øjne er gemene forbrydelser, kan være ædle og noble. Det er den eneste måde, hvorpå vi, som udenforstående, kan forstå, hvorfor Tanweer, Hussain og andre militante islamister, der hverken er opvokset i et krigsområde, været udsat ubehageligheder som børn eller er udstødt og uden muligheder, vælger den vej de har valgt. Det er netop på denne nødvendige indsigt det paper kan give os.

Islamiske regler og love for krigsførelse er komplekse og kan til tider virke modstridende. Det kræver således en vis indsigt at klarlægge alle disse forhold. I Koranen findes der flere forskellige vers, der direkte eller indirekte omhandler krigsførelse. Beriget med hadith og fortællinger om de 27 krige, der blev udkæmpet i profetens tid, findes der således betydelig islamisk lov materiale om krigsførelse samt dens *code of conduct*. Islamisk krigsførelse er altså langt mere kompliceret end blot paradiset og 70 jomfruer til martyrer.

Inden for islam differentierer man mellem en offensiv og en defensiv krig. I en offensiv krig, dvs. en aggressionskrig, er det et kollektivt ansvar at kæmpe og deltage i kamphandlinger. Det betyder at det kun er dele af befolkningen, typisk en hær, der skal kæmpe mod fjenden. I en defensiv krig er krig en individuel pligt, hvilket betyder, at alle muslimer, der er i stand til at kæmpe, er påkrævet at deltage i krigshandlinger mod den invaderende fjende. I begge tilfælde

skal krigen dog udkæmpes under ledelse af en muslimsk leder.¹⁹ Denne leder, som har til ansvar at varetage samfundets og islams interesser, skal træffe beslutninger om f.eks. hvornår og hvordan en krig skal udkæmpes, om der skal indgås aftaler om våbenhvile, hvordan man skal behandle krigsfangerne, etc. Alle disse beslutninger er dog underlagt det faktum, at krige i islamisk forstand har klare restriktioner og begrænsninger. Disse restriktioner og begrænsninger, har i hovedtræk til formål at begrænse socialt kaos samt minimere en eventuel inhuman behandling af fjenden.

En af de grundlæggende forskelle på de traditionelle og islamisterne er deres respektive syn på hvem, der kan lede en krig og dermed hvem, der kan erklære en krig. Som nævnt så kræver traditionel islamisk lov at lederen af en krig reelt også skal være lederen af det pågældende samfund. Islamisterne mener i stedet, at de muslimske ledere ikke er i stand til at varetage islams og samfundets interesser. De begrundet dette med, at de regler og love, der i dag gør sig gældende i de muslimske lande, er love og regler, der stammer fra de vantro. *“Det er de facto love lavet af vantro, som de så har underlagt muslimerne, selvom Gud ... siger i [kapitel] fem [i Koranen]: ‘Dem der ikke leder med det Gud har åbenbaret, de er de ikke-troende[vantro]’.”*²⁰ Ifølge islamisterne er disse ledere altså apostater²¹, personer, der er frafaldet fra islam.

Islamisterne konkluderer dermed, at disse muslimske ledere hverken er villige eller reelt i stand til at lede muslimerne mod en ekstern fjende. I stedet bør muslimerne, ifølge islamisterne, faktisk bekæmpe disse muslimske ledere. Dette betyder selvsagt også, at islamisterne selv vælger deres ledere. Ledere, som derved også, ifølge dem selv, kan erklære krig i islamisk forstand samt repræsentere muslimerne i krig.

¹⁹ Det har blandt islamiske intellektuelle kredse været diskussioner om, hvem der med rette kan kaldes en muslimsk leder. I et historisk perspektiv har det ansvar altid ligget hos kalifferne eller imamerne, der efterfulgte profeten Muhammed. Efter afskaffelsen af kalifatet har det i de muslimske intellektuelle kredse været en vis enighed om, at det var de øverste politiske autoriteter, der kunne træffe beslutninger om krige

²⁰ Johannes J.G. Jansen. *The Neglected Duty: The Creed of Sadat's Assassins and Islamic Resurgence in the Middle East*, Macmillan, 1986, side 167

²¹ **Apostat**, *Irtidad*, er en meget alvorlig forbrydelse i islam, som ofte medfører strenge straffe i islamiske lande. “Any one who, after accepting faith in God, utters Unbelief, – except under compulsion, in his heart remaining firm in Faith – but such as open their breast to Unbelief, on them is Wrath from God, and theirs will be a dreadful Penalty.” *Koranen*, [16:106]

For at fremvise legaliteten i deres valg af leder, henviser islamister til en hadith, der foreskriver, at *“når der er tre der skal på en ekspedition, så burde de udpege en af dem til deres leder”*²² Med basis i denne hadith, har hver af de islamistiske grupper dog også fået udpeget hver deres leder, der uden at skulle tænke på nationale interesser, popularitet eller politiske foranstaltninger, kan erklære krig mod fjenden. Det er således med baggrund i dette at blandt andre Osama bin Laden kan erklære krig mod Amerika, Israel og selv Saudi Arabien. Det var således med udgangspunkt i ovenstående, at Osama bin Laden den 16 december 2004 erklærede, at *“I Saudi Arabien er det kongen og ikke Allah der kræver suverænitet og fuld underkastelse... Vi taler ikke om en korrupt, ond leder, men om apostasi og samarbejde med de vantro leder.”*²³

Som tidligere nævnt skelner man i islam imellem henholdsvis en defensiv og en offensiv krig. Islamisterne, som er enige i denne opdeling, understreger samtidig, at islam er i en defensiv krig mod USA og Israel. USA og Israel har i deres perspektiv erklæret krig mod islam og det betyder alt andet lige, at det er en pligt, *fard al-ayn*, for alle muslimer, der er i stand til at kæmpe, at bekæmpe denne fjende.

JIHAD

Jihad bliver brugt livligt af de vestlige medier, når disse ønsker at forklare islamisternes vold. **Jihad** er et kompliceret islamisk begreb og er ikke det samme som hellig krig om end det oftest er sådan det bliver portrætteret i de vestlige medier.

Jihad på arabisk betyder at *kæmpe* eller at *stræbe* efter noget. Denne kamp eller stræben refererer til den kamp, alle muslimer kæmper mod det onde og mod alt det, der ifølge islam anses for at være skadeligt. Det er igennem denne daglige kamp at muslimer skal fremme alt det, der i islam anses for at være det gode. Det er således ikke kun en fysisk kamp, men også en åndelig eller spirituel kamp, der omfatter menneskelige handlinger og tanker.

²² Sunan Abu-Dawud, *Khitab al-Jihad*, Number 2602

²³ Osama Bin Laden, i *Global Jihad: In the Word of Osama Bin Laden*, Ayman al-Zawahiri, Abu Musab al-Zarqawi, Pavilion Press, 2006, side 103

I islamisk litteratur opereres der med fem forskellige slags jihad:²⁴

1. **Sjælens og hjertets jihad**; *jihad bin nafs/qalb*, er den indre jihad og referer til den daglige kamp muslimer kæmper mod dem selv for at fremme deres gode bevidsthed og for derved at blive en bedre person.
2. **Tungens jihad**; *jihad bil lisan*, er kampen mod det onde, der kæmpes med ord. Det kan være i form af missionsarbejde, *dawa*, prædikener, *khutbahs* eller på anden vis, hvor man fremmer det gode med ordets kraft.
3. **Pennens jihad**; *jihad bil qalam/ilm*, er kampen for Guds vilje igennem studier af islam, redegørelser og forklaringer igennem skriften. Yderligere gælder det også den indsats man leverer inden for videnskabsverdenen.
4. **Håndens jihad**; *jihad bil yad*, er den kamp man kæmper mod alt det onde igennem ens krop, helbred og arbejdsindsats. Denne form for jihad kan blandt andet ses som en pilgrimsrejse, Hajj, at tage sig kærligt af sine gamle forældre, at yde økonomisk støtte til jihad og ved at deltage i politiske aktiviteter for at fremme islam.
5. **Sværdets jihad**; *jihad bis salf*, refererer til *qital fi sabilillah*, der kan oversættes med væbnet kamp for Gud.

Med ovenstående differentiering af begrebet er det hermed tydeligt, at jihad ikke blot er det samme som hellig krig, som det ellers ofte bliver projekteret til at være. Jihad har for mange muslimer en meget positiv betydning, hvor ordet blandt andet antager en apolitisk og spirituel form. Jihad er således en stræben efter at blive et bedre menneske ved eksempelvis at tage sig af sine forældre eller dem, der ikke kan tage vare på sig selv.

Derudover sonderer mange muslimer og muslimske lærde også imellem hvad de kalder “den store jihad” og “den lille jihad”. Den store jihad, skal her forstås som mod ens egne ugeringer mens den lille jihad er kampen og krigen for at beskytte familien, samfundet og den islamiske tro mod islams fjender.²⁵

²⁴ For en mere grundig gennemgang af begrebet Jihad, se Rudolph Peters, *Jihad i klassisk og moderne islam*, Forlaget Vandkunsten, 2004

²⁵ Assaf Moghadam, *The Shi'a Perception of Jihad*, The Fletcher School, Fall 2003, Article 2

LILLE JIHAD

Den lille jihad – eller sværdets jihad om man vil – har sine klare begrænsninger og må kun benyttes i særlige sammenhæng. Visse ekstreme islamistiske grupper har advokeret for, at islam og dens sande monoteistiske budskab skal udbredes med sværdets kraft. Dette gør de ved at henvise til, at profeten historisk set i store perioder af sin levetid var engageret i krige og dernæst koble dette faktum til, at man som rettroende muslim er forpligtet til at følge hans sædvane.²⁶ Denne udlægning er dog noget tvivlsom jf. majoriteten af de muslimske lærde, idet et historisk faktum inden for islam ikke udgør den øverste autoritet; det udgør jo kun – som beskrevet i et tidligere kapitel – Koranen og hadith i fællesskab. Koranen siger således: *“Fight in the cause of Allah, those who fight you, but do not transgress limits; For Allah loveth not transgressors.”*²⁷ Moderate muslimer henviser således til dette vers med begrundelsen at dette vers har til hensigt at stoppe aggressionskrige og at selv i tilfælde, hvor krige er lovligt sanktioneret, der har de deres klare begrænsninger.

I de tilfælde hvor krige eller sværdets jihad ifølge islamisk lov alligevel er tilladt, må den udføres for at kæmpe imod *“Tumult and oppression”*. Undertrykkelse, tyranni og uretfærdighed mod mennesker kan ikke forsvares i islam og er derved ikke Guds ønske for menneskerne. Krige og sværdets jihad er dermed ikke fritaget fra det moralske ansvar, der ligger i islam. Krige skal således følge de islamiske regler for krigsførelse. Det er derfor heller ikke tilladt at dræbe ikke-kombattanter i en krig, ligesom det ikke er tilladt at dræbe gamle, børn eller kvinder.²⁸ Da jihad endvidere er forbundet med den sande moralske adfærd betyder dette også, at kombattanter ikke må forvolde unødigt skade på sig selv, andre eller på naturen. Det er ikke tilladt at skæmme de døde, ødelægge eller brænde træer og marker, slå modstandernes dyr ihjel eller dræbe mennesker, der har viet deres menneskelige liv til et liv i et kloster, etc.²⁹ Islamisterne anerkender og er enige i stort set alle disse punkter.

Fra ovenstående og fra forskellige islamiske tekster om den lille jihad kan det således udledes, at den lille jihad kun kan udføres i overensstemmelse med den større jihad. Det vil sige, at den

²⁶ John Ferguson, *War and Peace in the World's Religions*, London Sheldon Press, 1977, side 132

²⁷ *Koranen*, [2:190]

²⁸ Ibn al-Bukhari, Volume 6, Hadith number 362

²⁹ Chaiwat Satha-Anand, *The Nonviolent Crescent: Eight Theses on Muslim Nonviolent Actions*, Public Policy, 1987, side 10

indre jihad, med dens moralske kodeks, som islam foreskriver at alle muslimer følger for at blive en bedre muslim, skal guide muslimer i deres ydre adfærd; også når det gælder krig.

MÅ IKKE-KOMBATTANTER DRÆBES?

Det er i de senere år, specielt med Al-Qaida's fremmarch, blevet højaktuelt hvorvidt ikke-kombattanter må dræbes eller ej ifølge islamisk lov. Gentagne gange har Al-Qaida og andre militante islamister advokeret for det legitime i at slå vantro ihjel, selvom de ikke er direkte involveret i krig. Det seneste eksempel på denne tendens finder vi i Irak, hvor vesterlændinge er blevet henrettet af militante islamister som Abu Musab al-Zarqawi uden at de direkte havde deltaget i krigshandlinger. Henrettelser på disse vantro er ifølge disse islamister berettiget i islam.

Der forefindes en relativ enighed blandt de grundlæggende madhhabs, med udgangspunkt i de forskellige hadith, at ikke-kombattanter ikke må dræbes, hverken under eller efter krigen.

Selv den militant islamistiske ideolog, Abu al-Ala Mawdudi, er således enig i at drab på ikke-kombattanter ikke kan forsvares i islam. *"Islam has first drawn a clear line between the combatants and the noncombatants of the enemy of the country. As far as the noncombatant population, such as women, children, the old and the infirm, etc., is concerned, the instructions from the Prophet are as follows: 'Do not kill any old person, any child, or any woman.' Or 'Do not kill the monks in monasteries,' or 'Do not kill the people who are sitting in places of worship.' ... Jurists have drawn the principle that those who are noncombatants should not be killed during or after the war."*³⁰ Det er således tydeligt, at personer, der ikke aktivt deltager i krig, skal skånes.

De islamistiske ekstremister, der kender til disse klassiske tekster og anerkender deres rigtighed, forsøger dog at frasige sig bestemmelserne i disse regler ved at differentiere betydningen af ikke-kombattanter. Således har den salafist-inspirerede islamist, Shaykh al-Qaradawi, der er leder af det Europæiske Råd for Fatwa og Forskning (ECFR), udstedt talrige fatwaer, der opfordrer til væbnet kamp mod amerikanere i Irak og mod Israel. Ifølge Qaradawi kan israelere ikke klassificeres som ikke-kombattanter, idet alle israelske mænd og kvinder på et tidspunkt har gjort militærtjeneste og efterfølgende automatisk står til rådighed for militærets reserve indtil en bestemt alder. Dette betyder ifølge Qaradawi, at alle israelere er

³⁰ John L. Esposito, *Unholy War: Terror in the Name of Islam*, Oxford University Press, 2002, side 32

potentielle kombattanter, og at det derfor er i overensstemmelse med islam at slå dem ihjel.³¹ Det er samme logik, der gør sig gældende i Irak, hvor civile Vesterlændinge bliver dræbt af militante islamister med begrundelsen at de arbejder for fjenden og derfor ikke kan kategoriseres som ikke-kombattanter.

Under et interview i oktober 2001 blev Al-Qaidas leder, Osama bin Laden, spurgt af en Al-Jazeera journalist om, hvordan han kunne forsvare drab på gamle, børn og kvinder – lig dem, der blev dræbt ved terrorangrebene den 11. september 2001 – specielt når drab på gamle, børn og kvinder var forbudt i islam. Svaret fra bin Laden var, at selvom profeten har forbudt drab på denne gruppe så var det ikke et generelt forbud, idet der også findes andre Korantekster, der spiller en rolle i denne sammenhæng. Således forskriver Koranen, at *“hvis du skal straffe Guds fjender, så straf dem med samme straf som de har straffet dig med.”*³² *“[Islamisk]Lærde og andre mennesker af viden, siger at hvis en ikke-troende skulle dræbe vores børn and kvinder, så skal vi ikke føle os flove over at gøre det samme mod dem, primært for at holde dem fra at forsøge at dræbe vores børn og kvinder igen.”*³³ Det er ud fra denne betragtning i overensstemmelse med islamisk lov, ifølge Osama bin Laden, at dræbe amerikanske civile, børn og kvinder.

I henhold til ovenstående vers fra Koranen, så er der ifølge Suleiman Abu Gheith, en af Al-Qaidas talsmænd, stadig lang vej til, at man har straffet amerikanerne og israelerne med samme straf, som de har straffet muslimerne med. Ifølge hans kalkulerede beregninger, beregninger baseret på hvor mange muslimer, der har mistet livet pga. direkte eller indirekte amerikansk involvering, så er *“vi endnu ikke nået til det punkt hvor vi er lige med dem[amerikanerne]. Vi har ret til at dræbe fire millioner amerikaner – to millioner af dem børn – sende dobbelt så mange i eksil og såre hundrede tusinde af dem.”*³⁴

³¹ Youssef H. Aboul-Enein, *Islamic Rulings on Warfare*, Strategic Studies Institute (SSI), Oktober 2004, side 23

³² Osama bin Laden citerer fra Koranen. *Koranen* [16:126]

³³ Osama bin Laden, “A Discussion on the New Crusader Wars”, Interview af Tayseer Allouni, 21 oktober 2001

³⁴ Suleiman Abu Gheith, Why We Fight America: Al-Qaida Spokesman Explains September 11 and Declares Intentions to Kill 4 Million Americans with Weapons of Mass Destruction, Number 388, MEMRI, Jihad and Terrorism Studies, 12 Juni 2002

HVEM MÅ KÆMPE I KRIG?

Koranen har klare retningslinier for hvem der må kæmpe i krig. For at få lov til at blive en islamisk kriger er der syv kriterier som skal opfyldes:³⁵

1. **Muslim**, Man skal være muslim. Der forefindes dog modstridende syn blandt islamiske lærde om dette.
2. **Voksen**, Man skal være voksen eller som minimum havde nået puberteten. De fleste lærde er enige om, at man mindst skal være 15 år for at kunne deltage i en krig. Dette begrundes med en hadith om Ibn Umar, som profeten forbød at deltage i Uhud-krigen, fordi han var 14 år. Ibn Umar fik dog lov til at kæmpe, da han var fyldt 15.)
3. **Velafbalanceret**, Man skal være mentalt og følelsesmæssigt velbalanceret.
4. **Fri vilje**, Man skal af egen fri vilje have et ønske om at deltage i krigshandlinger.
5. **Mand**, Kun mænd må deltage i krige. Der er dog uoverensstemmelser om rigtigheden af dette punkt. Den tidlige islamiske historie viser, at kvinder deltog aktivt i krige. Der findes bevis materiale i form af hadith-overleveringer, der bekræfter, at der andet var 5 kvinder, der kæmpede med profeten Muhammad i Uhud-krigen.
6. **Tilladelse**, For at få lov til at kæmpe er det påkrævet at man har sine forældres tilladelse.
7. **Gældsfri**, Man skal være gældsfri.

Derudover så fritager islam slaver, syge og handikappede fra at deltage i krige. Som det fremgår af ovennævnte, så er der en række faktorer, der skal være opfyldt, inden man kan få lov til at deltage i en krig. Det er således åbenlyst at ikke alle militante islamistiske grupper følger ovennævnte procedure. Der er ikke mange selvmordsbombere eller andre militante islamister, der henter tilladelser fra deres forældre/samlever til at deltage i en "krig". Enten fordi de ikke kender til disse islamiske regler for krig eller også fordi de forsøger at omgå disse regler ved at referere til fatwaer, der fritager dem fra ovennævnte. Ganske som det var tilfældet med de iranske børn under krigen mellem Iran og Irak; her blev nemlig omkring 50.000 iranske børn dræbt, da de blev sendt i krig uden deres forældres samtykke og viden. Børn helt ned til 9års alderen blev således systematisk hentet fra skoler og kørt ud til fronten for at kæmpe mod fjenden. Ayatollah Khomeini udstedte i denne sammenhæng en fatwa, hvor han retfærdiggjorde, at børn uden deres forældres samtykke kunne deltage i krig.³⁶ Ligeledes

³⁵ Youssef H. Aboul-Enein, *Islamic Rulings on Warfare*, Strategic Studies Institute (SSI), Oktober 2004, side 13

³⁶ Maryam Elahi, Rights of the Children under Islamic Law: Prohibition of the Child Soldiers, in Elizabeth Warnock Fernea, *Children in the Muslim Middle East*, Austin University Press, 1995, side 373

udstedte Sheikh Abdullah Azzam en fatwa i 1979 i forbindelse med Sovjetunionens invasion af Afghanistan, hvor han fritog de islamiske krigere fra ansvaret om at spørge deres nærmeste om lov.³⁷ Som nævnt tidligere så tjener disse fatwaer ikke noget retsmæssigt religiøst formål, men er snarere et udtryk for politiske og ideologiske holdninger.

HVILKE RETTIGHEDER HAR KRIGSFANGER I ISLAM?

Krigsfanger er ifølge islam beskyttet med en lang række rettigheder:³⁸

1. **Religiøsitet**, Krigsfanger har ret til at bibeholde deres religiøsitet. Krigsfanger kan ikke tvangskonverteres til islam eller tvinges til at opgive deres religiøse overbevisning.
2. **Mad**, Krigsfanger har ret til mad. Det er påkrævet, at krigsfanger skal have dækket deres daglige kostbehov, nok til at de kan ved lige holde deres helbred. Det anses i islam for at være en alvorlig synd, hvis man nægter mad til krigsfanger.
3. **Anstændigt tøj**, Krigsfanger har ret til anstændigt tøj. Hvis en krigsfange ikke har tøj på ved sin anholdelse, så er det krævet, at han får stillet tøj til rådighed, således at han kan bevare sin anstændighed.
4. **Tag over hovedet**, Krigsfanger skal have tag over hovedet. Om de så bliver holdt fange i en moské, en fangecele eller privat bolig er underordnet så længe de har et tag over hovedet.
5. **Familier skal holdes samlet**, Familier, der bliver taget som krigsfanger, har ret til at blive holdt samlet. En mor må således ikke adskilles fra hendes barn, ligeledes må et barn ikke fjernes fra sin far.

Det er stor enighed blandt både traditionelle muslimer og islamisterne om, at krigsfanger skal behandles human, idet de ikke må sulte og ej heller må børn fjernes fra deres forældre.

HVEM KAN BLIVE MARTYR?

Det islamiske martyrbegreb har i den senere tid fået en del opmærksomhed i de vestlige media. Det klassiske islamiske martyrium opnås når døden indtræffer mens man er i færd med at udøve Guds vilje.

³⁷ Marc Sageman, *Understanding Terror Networks*, University of Pennsylvania, 2004, side 2

³⁸ Sheikh Salman al-Qadah, *Islamic Law and Prisoners of War*, Islam Today, 2005

En **martyr**; *shahid*, er i islam garanteret en plads i paradiset. At dø for islam er den højeste form for vidnesbyrd for Gud. *Shahid* der ordret betyder vidne, har samme grundstamme som ordet for den muslimske trosbekendelse, *shahada*.

Blandt de muslimske lærde har der været livlige diskussioner om hvem, der kan blive martyr, idet mange yderliggående grupper igennem tiden har påberåbt sig martyrium for deres handlinger. Grundlæggende er der enighed blandt de muslimske lærde om, at martyrriget kun er til dem, der ikke har andre hensigter med et martyrium end blot at opretholde Guds vilje. Det er således hensigten, **niyah**, der afgør, om man kan blive martyr og dermed komme i paradiset og ikke selve handlingen. Som det fremgår af al-Bukharis hadithsamling så fremhævede profeten Muhammad, at: *“He who has been killed to uphold the word of God has been martyred for his sake.”*³⁹ Samtidig understregede han dog også at: *“a person whose intent is glory, booty, or females has no ties to God, and only God knows who strives for his sake.”*⁴⁰ Eller med andre ord så er det ikke muligt at komme i paradiset, hvis hensigten med martyrhandlingen er glorificering, anerkendelse eller paradisetets goder. Det er en væsentlig pointe, idet det kræver, at militante islamister, som eksempelvis London-bombemændene, skal adskille deres kamp for islam, fra deres ønske om at dø som martyr, pga. martyriums goder. Dette gælder specielt unge og let påvirkelige personer, der bliver fristet til at lade sig rekruttere, fordi de får stillet et bedre liv i sigte. Har deres intention nemlig været at opnå et bedre liv i paradiset med dens goder i form af jomfruer og andet, så kan deres handling nemlig ikke kategoriseres som martyrium.

ER SELVMORDSBOMBEAKTIONER TILLADTE?

Dette er endnu et punkt, hvor islamistiske ekstremister afviger fra den gængse islamiske fortolkning. Der kan næppe være tvivl om, at islam forbyder selvmord på det kraftigste, heller ikke blandt islamisterne betvivler man dette faktum. Selvmord er shirk og fundamentalt uislamisk, idet det kun er Allah, der skaber liv og som kan tage liv.⁴¹ Selvmordsbomber er et relativt nyt fænomen og det er således ikke før midt-1990'erne, at der i de islamistiske salafist kredse begynder at opstå en diskussion om, hvorvidt disse selvmordsaktioner er tilladte eller ej. Flere anerkendte salafi imamer fra Saudi Arabien har da også fordømt disse aktioner og kaldt dem uacceptable inden for islam.

³⁹ Ibn al-Bukhari, Volume 1, Hadith number 223

⁴⁰ Ibn al-Bukhari, Volume 6, Hadith number 430

⁴¹ Youssef H. Aboul-Enein, *Islamic Rulings on Warfare*, Strategic Studies Institute (SSI), Oktober 2004, side 15

For islamisterne er det vigtigste i en sådan diskussion ikke selvmordet, men selvmordsbombernes hensigt og intention. Som al-Qaradawi påpeger, er det ikke handlingen, men intentionen, der afgør om disse aktioner er tilladte i islam. For Qaradawi er der ingen tvivl om, at intentionen bag disse selvmordsbomber alene bekræfter, at deres aktion er legitim i islam. Som Qaradawi skriver: *“Ham som begår selvmord, dræber sig selv for sit egen bedste, mens ham som begår en martyrhandling[selvmordsbombeaktion] ofrer sig selv til fordel for hans religion og hans nation. Mens nogen begår selvmord fordi de har mistet troen/håbet på sig selv, så er, med Guds ånd, mujahid (hellig kriger) fuld af håb med hensyn til Guds ånd og hans tilgivelse ... Mujahid bliver til en ‘menneskelig bombe’ der springer et specifikt sted på et specifikt tidspunkt, i hjertet af Guds fjende, i dens hjemland, og efterlader dem hjælpeløs som resultat af den tapre Shahid (martyr) som ... solgte sin sjæl til Allah, og søgte Shahada (martyrdom) for Guds skyld.”*⁴²

Ud fra islamisternes syn er det således ikke alene tilladt at udføre selvmordsaktioner, men dem der udfører dem bliver endvidere betragtet som hellige krigere, der har sikret sig en evig plads i paradiset.

De militante islamisters handlinger er derfor ikke irrationelle aktioner, der er udført af følelsesmæssige afstumpede psykoperter, der ikke ved, hvad de fortager sig. Militante islamisternes handlinger er forklarlige, idet der for dem er tale om en krig. Som alle soldater følger islamisterne de bestemte krigsregler der eksisterer for dem. Militante islamister, om det så er Tanweer fra Leeds eller nu afdøde Zarqawi fra Jordan, så ser de sig selv som legitime soldater i en defensiv krig. Legitime soldater i den forstand, at Israel og USA har erklæret krig mod islam og ifølge Suleiman Abu Gheith, dræbt fire millioner uskyldige muslimer i Afghanistan, Irak, Tjetjenien, Bosnien og andre steder. Som de militante islamister ser det, så skal USA og Israel straffes med samme straf, som de har straffet muslimerne med. Eftersom USA og Israel har indsat “lakajer” til at lede de islamiske lande, er disse lakajer ikke villige til at varetage islam og samfundets interesser, som det er dem påkrævet i islam. Dette betyder, at islamisterne selv må vælge en leder, der er villig til at erklære krig mod denne fjende.

Så længe det lykkes ekstremisterne ved at gribe tilbage til og omfortolke kernebegreber og kategorier i islam; at gøre det legitimt at foretage sig handlinger der set med vores øjne er uhyrlige, vil vi, ikke mindst i Europa, ikke kunne afvise, at der kommer flere “legitime soldater”, som vil benytte sig af de krigsmetoder, der eksisterer for dem. Det er denne legitim-

⁴² Quintan Wiktorowicz, *A Genealogy of Radical Islam*, Routledge, 2005, side 93

gørelse der får velfungerende mennesker som Tanweer, Hussain og andre af “ummaens soldater” til at bringe sig selv til at begå disse, for dem, krigshandlinger i London, Madrid, New York og andre steder.

DIIS' studier i terrorisme og terrorbekæmpelse

Denne publikation indgår i DIIS' studier i terrorisme og terrorbekæmpelse. Studierne er muliggjort af en forskningsbevilling indeholdt i Regeringens handlingsplan for terrorbekæmpelse fra november 2005 og løber i tidsrummet 2006 frem til 2009.

Der fokuseres i særlig grad på radikaliseringsprocesser i Europa samt på nationale og internationale modforanstaltninger, deres effektivitet og bivirkninger.

Forskningsopgaver formuleres i samarbejde med Det Strategiske Forskningsråd og en følgegruppe bestående af repræsentanter fra Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Justitsministeriet samt underliggende myndigheder. Forskningen og konklusionerne af denne er uafhængige og afspejler hverken de involverede ministeriers synspunkter eller en officiel DIIS-holdning til det givne spørgsmål.

Det er vores målsætning at levere forskning af høj kvalitet og at formidle den til et bredt publikum. Derfor offentliggøres resultaterne af DIIS' studier i terrorisme og terrorbekæmpelse i mange former – fra 'research briefs' til artikler i internationale videnskabelige tidsskrifter.